

Forskrifter til lov 1. mars 2019 nr. 2 om register over reelle rettighetshavere – Høringssvar fra T-rank AS.

Innledning

Dette høringssvaret fokuserer på de deler av utkastet til forskrift der T-rank AS besitter særlig kompetanse. T-rank AS leverer tjenester rundt analyse og visualisering av eierskapsnettverk. I Norge leverer vi, i samarbeid med TietoEvry, bl.a. tjenester rundt påføring av RRH for en stor andel av norske banker. Internasjonalt selges våre tjenester gjennom Bureau van Dijk (Orbis), og benyttes typisk av advokatselskaper, banker, offentlige myndigheter osv. i forbindelse med identifisering av Beneficial Owners (RRH) og kartlegging av eierskap og kontroll mer generelt.

§1-2, c)

Vi har forståelse for departementets begrunnelse for hvorfor foreninger i stor grad bør holdes utenfor registreringsplikt. Dog bør det påpekes at forening som organisasjonsform generelt, og ytterligere hvis de holdes utenfor registreringsplikt, kan være en attraktiv organisasjonsform for en del kriminell virksomhet, herunder og ikke minst, terrorfinansiering.

§2-1 første ledd

I bokstav a) slås det fast at fysiske personer som direkte eller indirekte eier over 25% av eierandelene er RRH. Indirekte eierskap defineres senere som kontroll over minst 50% av stemmerettighetene i hvert ledd. Kontroll og eierandeler er 2 forskjellige rettigheter som det gir liten mening å blande sammen i en definisjon. I ytterste konsekvens kan en person helt uten rettigheter her bli utpekt til RRH (en person kan ha alle stemmerettighetene i et eierselskap uten å ha økonomiske rettigheter, samtidig som eierandelene som kontrolleres av eierselskapet ikke trenger å ha stemmerett). Vi vil sterkt anbefale at bokstav a) erstattes med integrert eierskap (sum av direkte og indirekte eierskap) på over 25%.

I bokstav b) angis at fysiske personer som direkte eller indirekte kan stemme for mer enn 25 prosent av stemmerettighetene er RRH. T-rank har i mange sammenhenger argumentert for at kontroll over en prosentandel av stemmerettighetene i et selskap er et dårlig mål på innflytelse - se f.eks. vårt høringssvar til NOU 2016:27 eller vårt White Paper om RRH, tilgjengelig på URL https://docs.trank.no/white_papers/white_paper_beneficial_ownership.pdf. Argumentasjon for dette vil derfor ikke bli gjentatt her. Vi er imidlertid av den oppfatning at den tilnærming som her er valgt er bedre enn tilnærmingen i Hvitvaskingsloven, og vi er inneforstått med at det er vanskelig å finne et mål på innflytelse som er enkelt å implementere. I diskusjonen av bokstav d) under har vi imidlertid indikert en alternativ tilnærming.

Et uheldig utslag av et dårlig kontrollmål er at en person som er RRH i et morselskap ofte ikke vil bli RRH av datterselskap, selv om eierinnflytelsen opplagt er identisk i begge selskapene.

Eksempel: Person A eier 30% av stemmerettighetene i selskap B. B eier 100% av aksjene i selskap C. A blir RRH i B men ikke RRH i C. Siden B har full kontroll over C har A like mye innflytelse i C som i B. Denne situasjonen kan repareres med en spesialregel som sier at fysisk person som er funnet å være RRH til et morselskap basert på kontroll automatisk også er RRH til alle døtre. En litt mer ytterliggående løsning er å si at en datter alltid har samme RRH som sin mor. Dette vil lede til noen færre RRH i datterselskaper, men med den vridning i fokus fra eierskap til kontroll som har funnet sted er det nødvendigvis ikke et problem. Det vil i så fall også være naturlig at datterselskaper, i stedet for å registrere RRH, kan registrere morselskap i RRH-registeret. Denne løsningen ville også ha reparert andre rare utslag som at børsnoterte selskaper slipper å registrere RRH, mens døtre av børsnoterte selskaper må registrere RRH. Den vil videre redusere den administrative byrden for en del registreringspliktige noe.

Ved identifisering av indirekte kontroll foreslås det at 50% av stemmerettigheter skal være tilstrekkelig. Isolert sett synes dette ikke urimelig, og det vil sikre at RRH kan identifiseres i de tilfeller der et selskap er eid av et joint venture. Imidlertid er det fryktelig mange måter å sette opp eierstrukturer på som vil gi enkelte eiere langt mer innflytelse enn eierne i et joint venture, uten at de fanges opp av foreslått RRH-definisjon. Videre bryter dette med alminnelig definisjon av kontroll, både nasjonalt og internasjonalt. For å sikre mest mulig gjenbruk av data og systemer vil vi foreslå at standard definisjon, «mer enn 50%», benyttes.

Bokstav d) angir at personer som på annen måte utøver kontroll er RRH. Dette antar vi er ment å bety noe i retning av at personer som ofte har vesentlig innflytelse på strategiske beslutninger i selskapet skal betraktes som RRH. For den registreringspliktige vil dette være et vanskelig kriterium å forholde seg til, da hverken lov, forskrift eller forarbeider gir indikasjon på hva som skal til. Problemet har på mange måter sitt opphav i at hovedkriteriet for kontroll (bokstav b) på ingen måte måler innflytelse (25.01% av stemmene kan utgjøre alt fra absolutt ingen innflytelse til de facto kontroll), og derfor ikke setter noen referanseramme. Det kan bemerkes at terskelen på «over 25%» kunne ha vært benyttet til å etablere en referanseramme ved å konkretisere en situasjon: Det maksimale antall RRH i et selskap ved en slik terskel er 3 (hvis vi ser bort fra den foreslåtte spesialregelen om at eksakt 50% er tilstrekkelig for å kontrollere et eierselskap ved indirekte kontroll). Hvis vi antar at disse 3 alle kontrollerer ekte mindre enn 50% av stemmene har vi en situasjon der ingen har flertall alene, men et hvilket som helst par av RRH har flertall. Den innflytelse hver enkelt aksjonær har i denne situasjonen, gitt at alle tre aksjonærer opptrer uavhengig, vil være en fornuftig indikasjon på reelt eierskap basert på kontroll. En slik eksempelbasert definisjon vil være nøytral med hensyn til valg av innflytelsesmål.

Kapittel 2 generelt

I forslaget er interessefelleskap, i motsetning til i Hvitvaskingsloven, løst fra familierelasjoner. T-rank anser dette som en god løsning.

Ved at stiftelser og trust er behandlet for seg selv, oppstår tvil om hvordan blandingstilfeller skal betraktes: Har et aksjeselskap som er 100% eid av en stiftelse eller trust RRH? Hva hvis en stiftelse eier 30% av stemmerettighetene i selskapet? Hva hvis styreleder i stiftelse som eier 20% av et selskap er i interessefelleskap med eier av 15% i samme selskap?

Høringsnotatet er tydelig på at det er valgt andre kriterier for RRH i dette utkastet enn i Hvitvaskingsloven. Selv om det kan finnes argumenter for en slik forskjell, forringer det helt klart verdien av registeret. Det er vanskelig å se at RRH-registeret vil ha særlig stor verdi for andre enn rapporteringspliktige etter Hvitvaskingsloven. Rapporteringspliktige er lovpålagt å sjekke andre kilder enn RRH-registeret. Når de hverken kan stole på at opplysningene er korrekte, eller at kriteriene som er benyttet er i samsvar med de kriteriene de selv skal benytte, er det vanskelig å se for seg at RRH-registeret vil tillegges særlig vekt. Vi vil imidlertid understreke at i den grad kriteriene skal harmoniseres i framtiden, så er det Hvitvaskingsloven som i størst grad bør endres.

§3-4 første ledd

T-rank anbefaler som nevnt å endre grensen for kontroll ved indirekte eierskap fra 50% til over 50%. Dersom dette ikke tas til følge, bør intervallene som registreres endres til (25,50), [50,75) og [75,100]. Begrunnelsen er som følger: Etter justering angir nederste intervall «RRH, men IKKE kontroll». Midterste intervall angir «kontroll OG plass til eventuell ytterligere 1 RRH» Øverste intervall benekter rom for ytterligere RRH. Ved på denne måten å justere i hvilke ender intervallene er åpne/lukkede bedres mulighetene for automatiske kontroller. Dersom T-rank's forslag om å endre kontroll-grensen tas til følge, bør fortsatt de to øverste intervallene justeres slik at midt-intervallet blir åpent oppad, mens det siste intervallet er lukket.

§3-9

Dersom registeret skal ha praktisk nytte, er det avgjørende at rapporteringspliktige, og aktører som T-rank som behandler data på vegne av rapporteringspliktige, løpende har automatiserbar tilgang til alle data i registeret. Dette løses best ved at registerfører tilbyr full dump av registeret og løpende oppdateringer. Sekundært kan det løses ved API-løsninger forutsatt at disse er tilstrekkelig raske. Ved å sammenholde en banks BM-portefølge med opplysningene i RRH-registeret og eierdata fra andre kilder vil det være mulig å lage ajourholdstjenester der RRH-registeret til en viss grad kan bidra til å forbedre kvaliteten.

§3-10

T-rank anser det som lite sannsynlig at rapporteringspliktige vil rapportere inn feil i stort monn til registeret. Delvis skyldes dette at registeret, av grunner diskutert tidligere, vil ha lav verdi slik at det står i fare for å bli lite benyttet. Videre vil det faktum at forskjellige kriterier legges til grunn føre til at rapporteringspliktige ikke nødvendigvis vet at det er feil i registeret selv om det er avvik mellom RRH de registrerer og RRH angitt i registeret. Rapporteringspliktige bruker enorme ressurser på å avdekke RRH, men det finnes ikke incentiver for å legge ned ytterligere ressurser for å verifisere eventuelle feil i RRH-registeret.